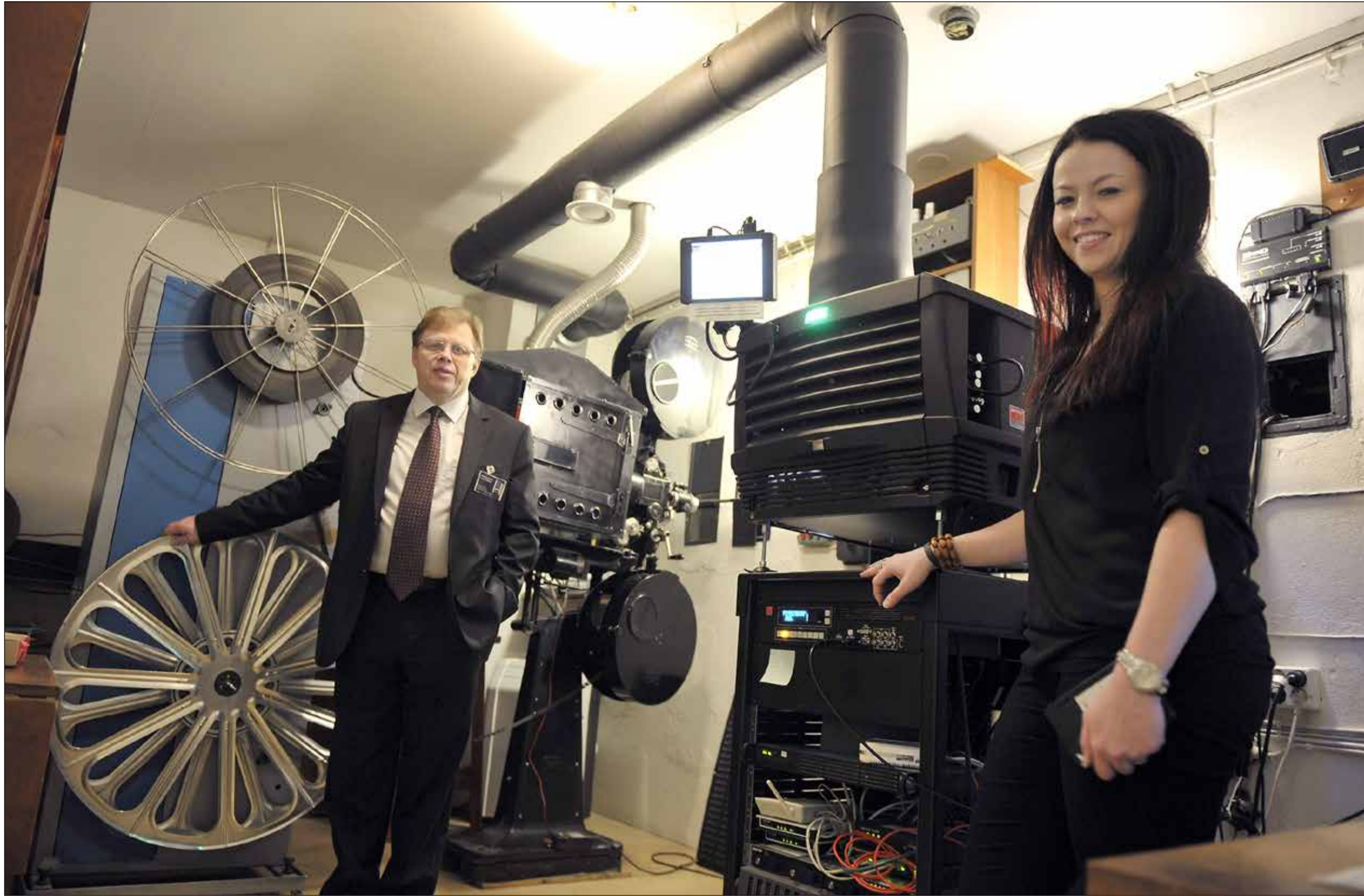
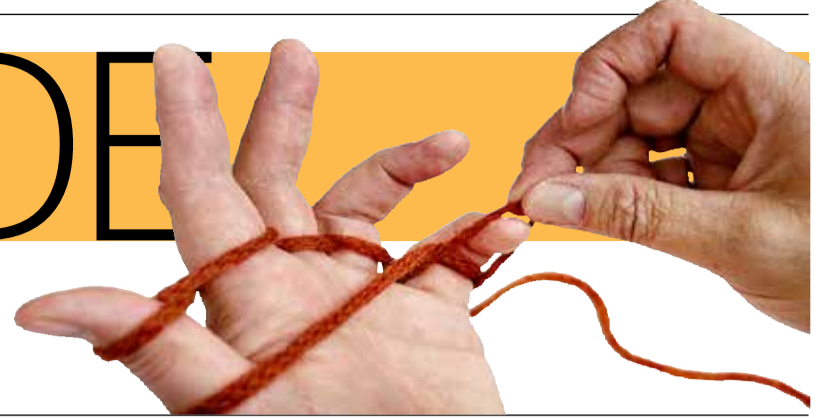

Glögille seuralainen.
Eksoottiset piiraat hurmaavat maulla ja runsaudella. **Sivu 13**

Aikuskaveri kuuntelee.
Espoolainen Veijo Turunen ryhtyi nuoren tukihenkilöksi. **Sivu 12**

Miesten juttu.
Sormivirkkaus viihdyttää äijäporukoita. **Sivu 11**

JUHA HARJU

Uutta ja vanhaa rinnakkain. Anssi Luoma hallitsee vanhanaikaisen filmiprojektorin käytön, ja uudenaikainen digitaaliprojektori on taas hänen tyttärensä Maija Kormanon valtakuntaa.

Elokuvasuvussa uurastaa viides polvi

Elokuvateatteri Matin-Tupaa on pyörittänyt Ylistarossa sama suku jo yli 70 vuotta. Elokuva-festivaali syntyy yhteis-ponnistuksena joka syksy.

SEINÄJOKI

Ääriään pullistelevan salin ilmassa on jotain paksua, jota on vain ensi-illoissa. Filmitähtinä paistattelevat oman pitäjän vaatekauppiat, joista **Anssi Luoma**, Matin-Tuvan yrittäjä, on käsikirjoittanut ja ohjannut dokumentin.

Filmiä ja valoa -elokuva-festivaali järjestettiin viime viikonloppuna yhdeksättä kertaa 5 500 asukkaalla Ylistarossa. Festivaalilla oli talkoissa koko elokuvasuku lastenlapsia ja vävyjä myöten.

Elokuvateatteria pyörittävät Anssi Luoman lisäksi **Mari Keskinen**, **Marjo Keskinen** ja **Maija Kormanon**. Isä-Anssi on Matin-Tuvan idealinko. Tytärten osaamisalaa ovat talouteen, toteutukseen ja tekniikkaan liittyvät työt.

"Joskus sitten joudutaan vähän hillitsemäänkin ideoita, kun niitä on enemmän kuin aikaa ja mahdollisuuksia toteuttaa", Marjo Keskinen kertoo.

Elokuvayrittäjäksi kasvetaan
Anssi Luoma oppi numerot jo ennen kouluikää, sillä hänen tehtävänänsä oli kirjoittaa elokuvajulistusten päivämäärät ja kellonajat äidin tekemän mallin avulla.

"Tämä on yhteinen harrastus kaikille, vaikka vähän töitä tehdäänkin. Se sitoo meitä yhteen", Maija Kormanon lisäksi.

Matin-Tuvan kulta-aika

Anssi Luoman isoisa, yrittäjä **Matti W. Luoma**, oli pyöritellyt kauan mielessään uutta liikeideaa: elävien kuvien teatteria. Kirkkoherran vastuksesta huolimatta uusi pyynti nousi kirkkoa vastapäätä joen toiselle puolelle vuonna 1941.

Teatteri on tarjonnut ylistarolaisille vuosikymmenien saatossa iloa, lohtua ja ajateltavaa. Sota-aikana sillä oli tärkeä tehtävä kotirintaman hengen ylläpitäjänä. Sodanjälkeisiä tunteita taas purettiin teatterissa, kun valkokankaalla välkkyi Tuntematon sotilas.

Vuonna 1959 muurin halkeamasta pääsi kipinöitä välikattoon. Se koitui kinnon kohtaloksi. Anssi Luoman isä **Aake Luoma** ei jäänyt toimettomaksi, ja uutta teatteria alettiin rakentaa saman tien. Samaisesta vuodesta tuli Matin-Tuvan historian paras vuosi. Silloin myytiin yli 15 000 lippua.

Uutta potkua digitekniikasta

Vuonna 2009 Matin-Tuvassa päätettiin satsata digitekniikkaan ensimmäisenä maaseutuelokuvateatterina Suomessa. Se kannatti.

"Digitalisointi oli uudenlainen potku tälle toiminnalle, tuli uutta sykettä ja asiakkaita", Kormanon kertoo.

Nyt Ylistarossa voidaan katsoa ensi-illat samaan aikaan helsinkiläisten kanssa. "Se on tehnyt maaseudun yleisöstä tasa-arvoista suurkaupungin yleisöjen kanssa", Luoma sanoo painokkaasti.

Digitalisaation vaikutus tuntuu nykyään ympäri maata, sillä kotimaiset elokuvat ovat keränneet tänä vuonna ennätysuuden yleisön teattereihin. Katsojia on ollut enemmän kuin koskaan aiemmin katsotilastoinnin aikana.

Talous "vatupassissa"

Rahasammoksi ei maaseudun elokuvateattereita voi sanoa. Matin-Tuvassa on ollut marraskuussa esityksiä, joihin ei ole tullut ainuttakaan katsojaa. Tämä ei elokuvaperheittä lannista.

"Pitää aina vain uskoa siihen, että vuodessa on ne kolme neljä suosittua elokuvaa, jotka sitten tasaavat katsojamäärä", Luoma toteaa.

Kukaan suvun jäsenistä ei ole koskaan pitänyt elokuvateatteria päätyönään, vaan teatterille on tultu töiden jälkeen, iltaisin ja viikonloppuisin.

JUHA VÄSTI

Katsojia kertyi jonoksi asti Filmiä ja valoa -festivaalille. Sen teemana oli tänä vuonna yrittäjyys.

"Riittää, jos saadaan talous pysymään vatu-passissa. Palkkaa ei ole tästä ikinä tullut", Luoma kertoo.

Uskollinen elokuvaharrastaja

Katsotuimpia elokuvia Matin-Tuvassa ovat kotimaiset, ja niistäkin vain osa. "Sellaiset, jotka sopivat maaseudun ihmisille", Luoma kuvailee. Se, mikä Helsingissä vetää salit täyteen, ei välttämättä houkuttelee maaseututeatteriin katsojia.

Elokuvaharrastaja **Veli Haaparaju** on yksi vakiokävijöistä. Hän käy katsomassa kaikki Matin-Tuvan kotimaiset elokuvat. Hän on käynyt vain ja ainoastaan Matin-Tuvassa jo yli 40 vuotta.

"Eipä täällä oikein mitään muuta olekaan", Haaparaju toteaa.

Palkittu kinosankari
Anssi Luomasta huokuu rakkaus elokuviin ja Matin-Tuvan pyörittämiseen. Jokaista sisälle astuvaa asiakasta hän tervehti lämpimästi.

Luoma kokee suuria onnistumisen

hetkiä silloin, kun elokuva herättää keskustelua ja yllyttää katsojia pohtimaan asioita elokuvan jälkeen. Usein hän jää katsojien kanssa esityksen loputtua aulaan pohtimaan puhuttelevia filmejä.

Luomaa tituleerattiin kinosankariksi, kun hänet palkittiin viime vuonna Sodankylän elokuvajuhlien Sodankylä-palkinnolla. Millaisia toiveita kinosankarilla sitten on elokuvan tekijöille?

Monet tunnetut elokuvat kertovat Luoman mukaan maalaiselämästä 1850-luvulta 1960-luvulle. Näitä ovat esimerkiksi Loviisa - Niskavuoren nuori emäntä, Täällä Pohjantähden alla, Silta-lan Pehtoori, Taistelu Heikkilän talosta, Miehen tie ja Kahdeksan surmanluotia. Jatkoa puuttuu.

EU-ajan elämästä maaseudulla olisi Luoman mukaan korkea aika tehdä elokuvia.

Kinosankari on usein pohtinut, voiko elokuvalla vaikuttaa maailman menoon ja saada asioita paremmalle tolalle. "Uskon, että voi."

HENNI LAITALA

JUHA HARJU

Veli Haaparaju pitää Matin-Tuvan kotoisesta tunnelmasta.

KUKA?

Anssi Luoma

Syntynyt vuonna 1950 Ylistarossa.
Työskentelee katurakennus-päällikkönä Seinäjoella.
Mukana Matin-Tuvan pyörittämisessä lapsesta saakka.
Kerännyt yli 20 000 elokuvajulisteen kokoelman.
Lempielokuva on Huuliharppukostaja.
Perusti Filmiä ja valoa -festivaalin vuonna 2007.
Sai Sodankylä-palkinnon vuonna 2014.

ELOKUVATEATTERI

Matin-Tupa

Perustaja oli Matti W. Luoma vuonna 1941.
Vuosittain järjestetään yli 800 näytöstä.
Arkin kaks näytöstä, ensi-illoja viikoittain.
Ohjelmistossa perinteisiä, digitaalisia ja 3D-näytöksiä.

JUHA HARJU

Monet teatterit ovat oman paikkakuntansa toisia kirkkoja keskellä kylää, Jouko Aaltonen sanoo.

Uusi dokumentti tulossa valkokankaalle

SEINÄJOKI

Ohjaaja **Jouko Aaltonen** uusin dokumentti Tunteiden tempelit nähtiin Matin-Tuvan Filmiä ja valoa -festivaalin avajaiselokuvana. Osumampaa kunnianosoitusta dokumentille olisi hankala löytää, sillä se kertoo juuri Matin-Tuvan kaltaisista maaseutuelokuvateattereista.

Dokumentissa kohtaa katsojien elokuvamistelot, henkilökunnan rinat ja teatterirakennusten kohtalot niin maaseudulla kuin kaupungissa.

Elokuvaprojekti lähti liikkeelle, kun Aaltonen huomasi joitain vuosia sitten, että elokuvan esittämisessä oli tapahtumassa suuri murros. Digitalisaatio pakotti pienet yrittäjät joko investoimaan tai lyömään hankat tiskiini.

Kuvausryhmä kiersi maaseutuelokuvateattereita ympäri Suomen. Vaikka pienten teattereiden osuus koko maan katsojamäärästä on pieni, niiden alueellinen ja paikallinen kulttuurinen merkitys on suuri.

"Monet teatterit ovat oman paikkakuntansa toisia kirkkoja keskellä kylää", Aaltonen sanoo.

Ohjaaja huomasi, että elokuvayrittäjät ovat pienillä paikkakunnilla kekseliästä hakenet uusia toiminnan muotoja selvittääkseen allia eteenpäin. Teatterissa järjestetään muun muassa tansseja, festivaaleja ja oopperaa.

"Paikallisilla yrittäjillä on hyvä näppituntuma yleisönsä. He pystyvät reagoimaan ihan toisella tavalla kuin ison kaupungin isoilla volyyneillä toimiva iso multipleksi."

Elokuvateattereiden kuolemaa on Aaltonen mukaan povattu lähes jokaisen teknisen mullistuksen yhteydessä. Aaltonen luottaa elokuvateattereiden lumoon. "Kaikista mullistuksista huolimatta elokuvateatterikokemuksen ydin, yhdessä katsomisen ja sosiaalinen kokemus, on säilynyt. Ei ole mitään syytä ajatella, etteikö säilyisi tulevaisuudessakin."

HENNI LAITALA
Tunteiden tempelit -elokuvan ensi-ilta on 4.12. ympäri Suomen.